

Diversity Ambassador -pilotti avarsi horisonttia monimuotoisuudesta

TEKSTI | Leena Kuosmanen, Anna Nykänen

Opiskelijat ja henkilöstö antavat kasvot monimuotoisuudelle sekä kulttuurien ja äidinkielen kirjolle Laurea-ammattikorkeakoulussa. Opiskelijoita Laureassa on yli 10 000 ja kansallisuuksia yli 70. Opiskeluryhmässä voi olla 20 eri kansallisuutta. Monimuotoisuus on voimavara, mutta haastettakin löytyy. Tässä artikkelissa kerromme pilottiprojektista nousseista havainnoista ja ajatuksista. Projektin tavoite oli, että kokeneemmat maahanmuuttajaopiskelijat tarjoaisivat vertaisohjausta vasta-aloittaneille maahanmuuttajaopiskelijoille opintojen ja opiskeluhyvinvoinnin tukemiseksi.



Kuvaaja: Yan Krukau / Pexels

Artikkelissa kuvatun projektin aihe on pohdinnan paikka, sillä Laurean syksyllä 2023 julkaisemassa Pedagogisessa ohjelmassa tavoitteeksi asetetaan, että "Laurea on monimuotoisuutta edistävä opiskeluyhteisö, jossa vahvistetaan yhdenvertaisuutta ja

erilaisuus tunnustetaan voimavarana” (Laurea 2023). Kun puhumme monimuotoisuuden toteutumisesta korkeakoulussa, puhumme samalla opiskelijoiden mahdollisuuksista opiskella tasavertaisesti muiden kanssa. Monimuotoisuusosaaminen ja kulttuurisensitiivisyys perustuvat yhdenvertaisuuslakiin (Oikeusministeriö 2023). Moninaisuudesta puhuminen on Laureassa verrattain vähäistä huolimatta pedagogiseen ohjelmaan kirjatusta tavoitteesta. Tällä artikkelilla haluamme nostattaa keskustelua aiheesta ja siitä, miten pedagogisen ohjelman toteutumista voisimme tukea.

“Diversity is a very complex thing in higher education. Ei oo helppo yhtälö.” – Pilottiopiskelijat

Projektiopinto vertaisohjauksen toteutukseen

Laurea Diversity Ambassador -pilotin (DA) idea kehkeytyi muutaman Degree Programme in Social Services -opiskelijan syksyllä 2022 esittämästä aloitteesta. Tästä aiheesta kehitimme projektin Callidus-tuutorointi opinnosta, joka toteutettiin 9.5. – 22.10.2023. Vertaisohjausta kehittäväan ja tarjoavaan projektiin osallistui kuusi maahanmuuttajataustaista ja yksi kantasuomalainen opiskelija. Projektissa oli ohjaajana lehtori ja yhteistyökumppanina [Poikkeamon ohjaus- ja neuvontapalvelut](#).

Pilotin tarkoituksena oli yhdessä opiskelijoiden kanssa löytää yhteisöllisiä keinoja, kuinka Laurea osaltaan voi edistää maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden sopeutumista Suomeen ja korkeakouluopintoihin. Projektin keskeisimmät teemat olivat monimuotoisuus ja opiskelu suomalaisessa korkeakoulussa, kulttuuriset erot ja sensitiivisyys, dialogisuuden taidot ja suomen puhuminen korkeakoululla. Toiminnan kehyksenä olivat Laurean arvot ja eettinen ohjeistus.

Projekti toteutettiin siten, että lähipäivät pidettiin Tikkurilan kampuksella. Vuorovaikutusta tapaamisten välillä tuki yhteinen Teams-työtila. Portfolioalusta Bulbia hyödynnettiin mm. projektin osaamistavoitteiden ja oppimismenetelmien kuvaamisessa.

Taustalla tarve kehittää monimuotoista tukea maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden korkeakouluopiskeluun

Laurean opiskelijoiden monimuotoisuus haastaa tukipalveluiden kehittämistä ja toteuttamista. Erityisesti kieliosaamisen haasteet heijastuvat opiskelijan opiskeluun ja näkyvät opetushenkilöstölle. Koska korkeakoulun henkilöstöresurssit tuen järjestämiseen ovat rajalliset, Laurean näkökulmasta projektin yksi tavoite oli saada ideoita ja kokemus siitä, millaista tukea ja miten opiskelijat voivat toisilleen tarjota.

Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden tukeminen ei ole yksinkertainen tavoite. Opiskelijoiden taustat ja kielellinen lähtötaso vaihtelevat suuresti. Osalla on jo pidempi historia yhteiskuntamme jäsenenä, kun taas osa samaan aikaan on kotoutumassa Suome



Useilla maahanmuuttajilla on koulutus- ja työhistoriaa Suomessa tai omasta kotimaasta, mutta korkeakoulun oppimisympäristöt ja alan muutos vaativat uusia taitoja ja sopeutumista. Tällöin opiskelupaikkaan kiinnittyminen eli pitovoima, sitoutuminen ja uravalinnat yleensä edesauttavat kotoutumista, ja kotoutuminen edistää hyvinvointia ja opintomenetystä.

Projektista syntyneitä havaintoja ja johtopäätöksiä

Seuraavassa kuvaamme projektin ohjauksen aikana tekemiämme havaintoja ja pohdintoja moninaisuuden tukeen liittyvistä tekijöistä.

1. Kieliosaaminen haastaa kommunikaatiota ja ajattelua

Englanninkielisessä koulutuksessa opiskelevilla yhteiseksi kommunikointikieleksi muodostuu helposti englanti, vaikka samaan aikaan kotoutumisen näkökulmasta olisi tarpeellista kehittää suomen kielen taitoa. Tätä tarvetta ajatellen päätimme ohjaajina toteuttaa DA-projektin lähtökohtaisesti suomen kielellä. Kun useampi osallistujista ei kuitenkaan vielä osannut riittävästi suomea, tai rohjennut sitä puhua, toteutui projekti käytännössä kaksikielisenä. Totesimme, että kaksikielisyyden tarkoituksenmukainen ylläpitäminen ja riittävän hidas puhuminen vaatii ohjaajilta harjaantumista sekä myös tilan antamista suomen harjoittelemiseksi. Opiskelijan sanoin *“Hidas suomi kääntyy äkkiä englanniksi. Aikaa ja kärsivällisyyttä, please.”* Tästä huolimatta tällaiset toimintamallit ovat sellaisia, joita tulisi Laureassa lisätä.

Johtopäätöksenä voimmekin todeta, että opiskelu vieraalla kielellä ja suomen oppiminen ovat kuormitustekijöitä, joita meidän on opettajina ja ohjaajina toisinaan vaikea ymmärtää ja muistaa. Esimerkiksi selkeän kielen käyttäminen on tapa helpottaa uuden kielen ja vieraalla kielellä opiskelua. Opiskelu vieraalla ja uudella kielellä aiheuttaa jo itsessään tietointensiiviseen opiskeluun omat haasteensa. Kieliosaamisen tuoma haaste voi näyttäytyä kanssaopiskelijoille ryhmätöitä tehtäessä, esimerkiksi yhteisymmärryksen luomisessa työnjakoon ja suunnitelmalliseen ajankäyttöön liittyvissä asioissa.

2. Toimien markkinoinnissa haasteeksi nousi, miten puhutteleme kohderyhmää ja mitä kohderyhmän tulisi olla

Maahanmuuttaja käsitteenä ei ole yksiselkoinen. Vaihtoehtoina käsitteelle on myös ulkomaalaistaustainen, maahanmuuttajataustainen tai monikielinen henkilö, joka on syntynyt muualla kuin Suomessa, ja jonka äidinkieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Suuri joukko on Suomessa syntyneet ja/tai asuvat maahanmuuttajataustaiset henkilöt. (Ks. Valtioneuvosto 2021.) Yleensä maahanmuuton syyt ovat moninaiset. Motiivina voi esimerkiksi olla korkeakouluopintoihin hakeutuminen tai perheen yhdistäminen. Maahanmuuton syynä voi olla myös pakonalainen ja tahdon vastainen maastamuutto ja pakolaisuus. (Ks. Kotoutumisen osaamiskeskus 2023, THL 2023, Valtioneuvosto 2021.)

Meille henkilökuntana asetettu tavoite johdon taholta oli kehittää maahanmuuttajataustaisille tarjottavaa vertaistukea opintojen ja opiskeluhyvinvoinnin tukemiseksi. Projektissa kehittyvien toimenpiteiden markkinoinnissa törmäsimme kuitenkin siihen haasteeseen, että opiskelijat eivät halunneet kohdentaa toimiaan "maahanmuuttajille". Jäimme siihen ymmärrykseen, että käsite ei ollut heistä sopiva. Lisäksi monimuotoisuuden ymmärtämiseen liittyvät toimet haluttiin kohdentaa laajalti koko yhteisölle tai erityisesti suomalaisille opiskelijoille ja henkilöstölle. Tämä aiheutti ristiriitaa asetetun tavoitteen ja projektissa toteutuvien tavoitteiden välille. Päädyimme käyttämään markkinoinnissa opiskelijoiden sanoitusta toimiensa kohderyhmästä eli koko korkeakoulu yhteisöstä.

Mediassa maahanmuutosta yhteiskunnallisena ilmiönä keskustellaan sekä asialliseen että kielteiseen sävyyn. Opiskelijoiden mielestä sävy voi olla maahanmuuttoon ja sopeutumiseen liittyvien asioiden yksinkertaistamista ja yleistämistä. Tutkija Pasi Saukkonen on Helsingin Sanomien artikkelissa samoilla linjoilla, ja toteaa, että asiatiedon avulla voidaan myös ehkäistä rasismia. "Tarvitaan uusi me." (Mutanen 2023.)

3. Sopeutumisen ja korkeakouluopiskelussa pärjäämisen haasteena osaamisen lähtötason vaihtelu

Käytännön tasolla korkeakoulun haasteena on, että opiskelijat ovat heterogeeninen joukko. Heidän demografinen, sosioekonominen ja kognitiivinen lähtötaso ovat erilaisia. Monimuotoisuus ja erilaisuus eivät kosketa ainoastaan kansainvälisten opiskelijaryhmien opiskelijoita, vaan ihan jokaista ryhmää.

Maahanmuuttajien moninaisuudessa on vielä omia piirteitään: joukossa on korkeasti koulutettuja ja matalamman koulutustason omaavia. Sopeutumiseen ja osaamiseen vaikuttavat opiskelijan lähtömaan kulttuuri, sosiaalinen asema, koulutusjärjestelmä sekä opetuskäytänteet ja suoritettut tutkinnot, ja kuinka kauan henkilö on asunut Suomessa. Yleisiä oletuksia helposti tehdään, mutta jokaisen opiskelijan tarina on erilainen. (University of Applied Sciences Upper Austria 2023.)

Opiskelija usein taiteilee oman kulttuurinsa, muiden kulttuurien ja kielten verkostossa. Hyvinvoinnin kannalta yksi tärkeimpiä arvoja on oman kulttuurinsa tuntemus ja ylläpitäminen. Käytännössä voi kuitenkin esiintyä arvoristiriitoja silloin, kun opiskelijan omat ja korkeakoulun kulttuuriset arvot ovat erisuuntaisia. Tästä syystä toivoimme, että DA-projektissa olisi tuotu esille suomalaisesta kulttuurista nousevia tapoja toimia yhteisössämme laurealaiseen toimintakulttuuriin sopeutumisen tueksi. Tähän opiskelijat eivät kuitenkaan tarttuneet.

4. Vertaisohjauksen haasteena yhteinen ymmärrys, mitä ollaan tukemassa

Laurean puolelta projektin alkuajatuksena oli kokeneempien maahanmuuttajaopiskelijoiden tarjoama vertaisohjaus korkeakoulun vasta-aloittaneille maahanmuuttajaopiskelijoille niissä asioissa, jotka ovat kohderyhmälle erityisiä. Seitsemän opiskelijan pilottiryhmä oli riittävän

monimuotoinen tuomaan esille tasavertaisen osallistumisen ja viestinnän merkityksen työskentelyn onnistumisessa. Haasteeksi nousi kuitenkin projektiin osallistuvien ajankäyttö ja projektiin kohdistuvien tavoitteiden "pohjaton tynnyri". Tätä kuvasi mm. opiskelijoiden esittämä toive, että he voisivat järjestää kohderyhmälle ajanhallinnan koulutusta osana vertaisohjaustaan.

Tiedämme, että suomea, kielen ja kulttuurin osaamista tarvitaan työpaikoilla ja sen oppiminen on työlästä. Niinpä meillä ohjaajilla tavoitteena oli, että DA-opiskelijat pyrkisivät rohkaisemaan yhteisön jäseniä puhumaan suomea, jotta opiskelijoiden kielitaito kehittyisi ja me yhteisössä oppisimme tuntemaan toisiamme. Suomen puhuminen on yhteisön tahtotila: DA-opiskelijat korostivat, että suomea oppii puhumalla sitä eri tilanteissa. Kuitenkin haaste on siis siinä, että puhe kääntyy äkkiä englanniksi. Toisekseen suomalaiset opiskelijat pyöriivät keskenään ja kansainväliset keskenään, eikä yhteisöllisyyttä siksi helposti synny.

Muutos on mahdollisuus ja se mahdollistuu dialogin keinoin

Kiteytettynä, projektin tavoitteena oli purkaa eriarvoisuutta ja parantaa maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden mahdollisuuksia korkeakoulussa DA-opiskelijoiden vertaistuen avulla. Opimme projektista, että monimuotoisuusosaaminen vaatii herkkää korvaa ja avartaa katsetta tunnistaa kulttuuriseen valta-asemaan liittyviä asioita ryhmän toiminnassa. Yksinkertaistaen kyse on yhdenvertaisuudessa siitä, tunteeko jokainen ryhmän jäsen olevansa tasavertainen ryhmässä ja saako jokainen äänensä kuuluviin. Opiskelijoidemme vertaisohjaustilaisuudessa moninaisuutta tarkasteltiin osuvasti ajatusten moninaisuuden kautta ("diversity of thoughts"), mikä edellyttää näkökulmien kuuntelua, mutta tekee moninaisuudesta samalla meidän jokaisen asian tuoden erilaisia näkemyksiä keskusteluun.

Korkeakoululla on merkittävä asema yhteiskunnallisena toimijana, sillä väestörakenteen muutos ja työvoiman tarve haastavat tarkastelemaan totuttuja rakenteita eri näkökulmista. On syytä pohtia, tarkastellaanko monimuotoisuutta ja kulttuureja eroavaisuuksien vai yhtäläisyyksien kautta. Pilottimme tavoitteisiin jo rakentunut ristiriita sopeutumisen tukemisen ja moninaisuusosaamisen kehittämisen välillä on pohdinnan paikka. Vertaisohjaukselle annettu nimi "Diversity Ambassadors" korostaa näkökulmaa, johon opiskelijat olivat valmiita sitoutumaan: *"Monimuotoinen yhteisö koskettaa kaikkia, myös suomalaisia opiskelijoita. Ei pidä erikseen niputtaa maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita, jotka ohjaavat toisia maahanmuuttajia. Yhteispeliin tarvitaan kaikkia. Ihan kaikkia."* Samaan aikaan yhteisössämme arjen sujuminen vaatisi parempaa tukea suomalaiseen korkeakouluun sopeutumiseksi, johon kuuluu kieliosaamisen kehittämisen tukeminen.

Kuinka monimuotoisuusosaamista sitten voisi oppia ja kehittää? Mielestämme tekemällä ja keskustelemalla. Dialogiosaaminen on menetelmä, jonka avulla voidaan saavuttaa tasavertaiseen osallistumiseen perustuvaa yhdessä ajattelemista ja perehtymistä johonkin asiaan tai toimintaan, yhteinen ymmärrys ja toistemme kunnioitus. Tärkeimpiä dialogisia

taitoja ovat Sitran (2023) Erätauko-menetelmän mukaan arvostava ja inhimillinen vuorovaikutus ihmisten kesken. Niiden avulla voidaan kehittää yhteisön keskinäistä luottamusta, viestintätaitoja, vaihtoehtoisten ajattelumallien harjoittelua sekä erilaisuuden kohtaamista. (Sitra 2023.)

Lopulta monimuotoisuus on enemmän mahdollisuus kuin haaste. On toimintojen rakenteellisen uudistamisen ja jokaisen toimijan sisäisen uudistumisen aika. Dialogin keinoin, kuunnellen toinen toistaan, korkeakouluun sopeutuminen tukee opiskelijan kotoutumista, tulevaisuuden uskoa ja paikkansa löytämistä yhteisössä. Korkeakoulutus on toisin sanoen tärkeä osa kotoutumisen prosessia, jonka tavoite on, että maahanmuuttaja löytää paikkansa yhteiskunnassa ja koulutusta vastaavan työpaikan.

Jäljelle jää Laureassa pohdittavaksi monia kysymyksiä: Tarvitaanko muistutusta opiskelijoidemme erilaisuudesta vai enemmän sen korostamista, kuinka samanlaisia lopulta olemme mm. perustarpeidemme osalta tulla hyväksytyksi ja kuulluksi? Mitä tavoitteita on mahdollista tukea vertaisohjausprojektilla ja mihin tavoitteisiin pääsemiseksi tarvitaan jotain aivan toisenlaista toimintaa? Onko se jotain järjestettyä uutta tukea vai enemmän arjessa huomioitava asenne?

Lähteet:

- Kotoutumisen osaamiskeskus. 2023. Keskeiset kotoutumiseen liittyvät käsitteet. Luettu 16.11.2023. [Keskeiset käsitteet | Kotoutuminen](#)
- Laurea. 2023. Laurea-ammattikorkeakoulun pedagoginen ohjelma 2023–2025. Luettu 20.11.2023. [Laurea-ammattikorkeakoulun pedagoginen ohjelma 2023-2025](#)
- Mutanen, A. 2023. HS. Tiede. Luettu 20.11.2023. [Pasi Saukkonen määrittelee rasisminkin tiukasti ja toivoo kaikilta puolueilta suomalaisuusohjelmaa – Tiede | HS.fi](#)
- Oikeusministeriö. 2023. Yhdenvertaisuus. Mikä on yhdenvertaisuus. Luettu 20.11.2023. [Etusivu – Yhdenvertaisuus](#)
- Sitra. 2023. [Mikä erätauko?](#) Luettu 14.3.2024
- THL. 2023. Luettu 20.11.2023. [Käsitteet – Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus – THL](#)
- University of Applied Sciences Upper Austria. 2023. Head Wheel. Gender and Diversity Services. Luettu 18.11.2023. [Head Wheel – FH OOE \(fh-ooe.at\)](#)
- Valtioneuvosto. 2021. Maahanmuuton tilannekatsaus 1/21. Suomen väestö monimuotoistuu – vaihtelua on alueittain. Luettu 14. 3.2024. [Suomen väestö monimuotoistuu – vaihtelua on alueittain \(valtioneuvosto.fi\)](#)

URN <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024031811739>



Leena Kuosmanen

leena.kuosmanen(at)laurea.fi

lehtori



Anna Nykänen

anna.nykanen(at)laurea.fi

asiantuntija

dialogi

monimuotoisuus

moninaisuus

vertaistuki